

KEINOEMO- OPAS

Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry

Hei!
Olen Heli Lepo ja hoidan
Suomen Hevosenomistajien
Keskusliiton koordinoimaa
keinoemovälitystä numerossa
050-3097 555.

Olen koordinoinut keinoemovälitystä vuodesta 2000 alkaen. Keinoemovälityksen tunnettuus on kasvanut, mikä näkyy palveluun ilmoitettujen hevosten lisääntyneinä määrinä. Ilahtuttavaa on, että niin monet tammanomistajat antavat yhteystietonsa mahdollista orpovarsaa varten. Jokaisella palveluun ilmoitetulla varsalla on näin suurempi mahdollisuus löytää toimiva keinoemo.

Olen käynyt tutustumassa keinoemotoimintaan suurissa hevospasunissa USA:ssa, Ranskassa ja Australiassa. Näissä maissa hevostoiminta perustuu kannattavuuteen, joten jokaiselle kilpahevostalle pyritään järjestämään parhaat mahdollisuudet kasvaa fyysisesti ja henkisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Keinoemon käyttö sopii tähän tarkoitukseen parhaiten, niin varsan kasvun ja kehityksen kuin tallihenkilökunnankin kannalta, sillä pikkuvarsan hoitaminen ilman hevosemää vaatii suuren työpanoksen. Koska hoitajatammoja on odottamassa tarvitsijoita ja tulevaa keinoemää voidaan yleensä valmistella etukäteen, yhteensaattamisten onnistuminen on lähes 100 %. Tähän oppaaseen

on kerätty vinkkejä, jotka ovat olleet perustekijöinä jokaisessa yhteensaattamisessa.

Hevosenomistajien Keskusliitto on koko toimintansa ajan ottanut vastaan ilmoituksia orpovarsosta ja varsansa menettäneistä tammoista. Ympäri vuorokautinen päivystys on toiminut vuodesta 2000 lähtien. On ihailtavaa, että niin moni kasvattaja ilmoittaa tammansa keinoemoksi heti oman varsan menetyksen jälkeen. Tammahan säilyy maidossa vain vajaan viikon, jos se ei imetä. Varsa sen

Keinoemopalveluun ilmoitetut hevoset

Vuosi	Tammoja	Varsoja	Yhteensä
2000	55	23	78
2001	49	20	69
2002	69	33	102
2003	76	32	108
2004	80	30	110
2005	78	33	111
2006	93	46	139
2007	95	43	138
2008	105	44	149
2009	107	46	152
2010	102	44	146
2011	92	40	132
2012	88	55	143

sijaan hyötyy keinoemosta miltei vierottamiskään saakka.

Keinoemo kannattaa siis etsiä, **vaikka varsa menettäisi emänsä vasta kolmen kuukauden iässä**. Milloinkaan ei voi liikaa korostaa, että **hevosen parhaan kehittymisen tae on kasvaa toisten hevosten seurassa**.

Keinoemon ja orpovarsan rodulla ei ole merkitystä, kunhan varsan imeminen on teknisesti mahdollista. Eli pieni ponitamma ei ole paras mahdollinen keinoemo hevosvarsalle, usein myös hevostamma on liian suuri pienelle ponivarsalle.

NORMAALI VARSOMINEN PÄHKINÄNKUORESSA

Tamman kantoaika vaihtelee yksilöllisesti reilusta **10 kuukaudesta 12 kuukauteen** (310 - 374 vrk, yleisin 333 - 336 vrk). Siksi ensikerhotalaisen tarkkailu pitää aloittaa hyvissä ajoin.

Varsomisen ennusmerkkejä ovat mm. vatahatipat nisien päissä (ja nisien muuttuminen kiitäviksi, jopa läpikuultavan näköisiksi.) Joissain tammoissa ei tosin näy mitään etukäteen. Tammat synnyttävät yleensä yöllä.

Hevonen on hyvä ja nopea synnyttäjä. Koko synnytys kestää tavallisesti **puolesta tunnista kahteen tuntiin**. Varsinainen työntövaihe on ohi ja varsa ulkona noin **15 minuutissa**.

* Varsa tulee ulos etujalat edellä, kaviot alaspäin ja pää niiden päällä. Jos varsa on muussa asennossa, se pitää yrittää kääntää. Soita eläinlääkärille ja toimi hänen ohjeidensa mukaan.

*Synnytys pitää aina valvoa, varsa tukehtuu sikiökalvoihin nopeasti, jos se ei saa niitä itse rikki.

Lopuksi kohdusta poistuvat jälkeiset (is-

tukka), joiden pitää irrota itsestään **kolmen tunnin kuluessa**. Jos jälkeiset eivät irtoa, tai ne eivät ole kokonaiset (maahan levitettyinä F-kirjaimen muotoiset), kutsu eläinlääkäri.

NORMAALI VARSAA

Terve varsa nousee imemään noin tunnin kuluttua syntymästä, joskus aikaisemminkin. Varsan pitäisi olla pystyssä ja imemässä ternimaitoa viimeistään kahden tunnin ikäisenä. Jos varsa ei ole virkeä, lypsä tammasta noin 1,5 - 5 dl maitoa pestyyn, kiehautetussa vedessä desinfioituun tuttipulloon ja juota se varsalle. Tutin reiän pitää olla vellikokoa tai siihen voi tehdä useampia reikiä. Lampaille suunnitellut tutit soveltuvat erittäin hyvin varsan tuttipulloruokintaan. Tamman lypsämiseen on olemassa myös käsikäyttöinen lypsykone, joita voi kysellä lainaksi keinoemovälityksestä.

Hoitajan pitää nähdä varsan imevän ja **nielevän** ennen kuin voi luottaa sen syöneen. Varsan pitää myös ulostaa varsapiki.

Ternimaidon puutteellinen saanti on yleis-

sin syy vastasyntyneiden infektiotautien ja ummukukseen. Jos varsa saa ripulin tai sille nousee kuume (yli 39 astetta), pitää eläinlääkärille soittaa välittömästi.

Tammaa pitää vahtia ja tarvittaessa komen-
taa, että se antaa varsan imeä. Monet tammat
vinkuvat ja liikehtivät, kun varsa alkaa imeä
ja utareet ovat täynnä. Yleensä ne rauhoit-
tavat, kun varsa aloittaa syömisen ja paine uta-
reissa helpottaa. Jos tamma ei päästä varsaa
utareelle, täytyy sitä pitää paikoillaan, jotta
varsa pääsee imemään. Tamman lypsäminen
voi myös auttaa. Jotkut tammat kiukuttelevat
aluksi, mutta toimivat mallikelpoisesti kun
niitä hieman komennetaan.

Jos VARSA KUOLEE tai tamma luo tai
synnyttää kuolleen varsan, on kuollut varsa
tai sikiö hyvä lähettää tutkittavaksi Elintarvi-
keturvallisuusvirasto Eviraan. (http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ja_elaintaudit/naytteenotto-_ja_lahetys-ohjeet/hevonen/)

Raato ja jälkeiset jäädytetään ja säilyte-
tään viileässä paikassa. Ne pakataan sano-
malehtiin ja mieluiten pahvilaatikkoon (ei
suoraan muoviin!). Paketti kannattaa toimit-
taa eteenpäin mahdollisimman nopeasti. Pa-
ketin mukaan pannaan selvitys varsomisesta
/ luomisesta ja siihen mahdollisesti vaikutta-
neista syistä (tamman tiedot, mahd. sairau-

den oireet: kuume, sierainvuoto; rokotukset;
tallin muiden hevosten sairastelu)

ENTÄ JOS TAMMA KUOLEE?

Tammalle voi ison tai hankalassa asennos-
sa olevan varsan varsomisessa tulla sisäisiä
verenvuotoja tai muita komplikaatioita, jol-
loin se voi menehtyä aputoimista huolimatta.

Mikäli tamma menehtyy kotitallille, pitää
raadon hautaamisessa noudattaa kunnassa
vallitsevia säännöksiä. Joissakin kunnissa
raadon voi viedä haudattavaksi kaatopai-
kalle, ja jotkut pieneläinhautausmaat ottavat
vastaan myös hevosia. Teurastamoihin ei ote-
ta kuolleita eikä lääkittyjä hevosia.

Jos menetät tamman, **lypsä mahdollisim-
man paljon maitoa talteen varsaa varten.** Va-
luta maito suodatinpussin läpi mahdollisen
liian poistamiseksi. Ternimaito säilyy jääkaa-
pissa pari päivää ja pakastimessa pari vuotta.
Sitä kannattaa aina lypsää talteen desi tai pari
jokaisen synnytyksen jälkeen, sillä oman tilan
ternimaito on kultaakin arvokkaampaa, jos
varsa jää orvoksi tai tamman ternimaidon
vasta-ainepitoisuus on huono.

Pakastettu ternimaito pitää sulattaa läm-
minvesihauteessa ja lämmittää **38 asteeseen**.
Sitä **ei saa keittää tai lämmittää mikrossa**,

LISÄTIETOJA VARSOMISESTA JA SIITOSTAMMOJEN HOIDOSTA:

- **Hevosen kasvatus ja hoito, ProAgria (2003) 2007**
- **Tamma ja varsa, Hevostietokeskus**
- **Virus viekään, Hevostietokeskus 1999**
- **Uusi ravihevosen hoito ja valmennus, osa IV. Suomen Hevosurheilulehti 2000**
- **Terve ja sairas hevonen. Sevelius-Petersson-Ohlsson (1976). 2. painos Otava 1992**
- **Varsominen. Holmstedt-Magnusson Falk-Petersson-Brodde. WSOY 1991**

koska silloin kallisarvoiset vasta-aineet tuhoutuvat. Varsa juo ensimmäisen vuorokautensa aikana **6 - 8 litraa**, kuukauden ikäisenä noin **14 litraa** ja kahden kuukauden ikäisenä **15 litraa** maitoa.

Ternimaitoa varsan tulisi saada 10 % painostaan ensimmäisen elinvuorokauden aikana. Jos ternimaitoa ei itsellä ole, kannattaa sitä tiedustella **suurista siittoloista ja talleilta, joissa on varsoneita tammoja.**

Mikäli on syytä epäillä, että varsa on saanut liian vähän tai huonolaatuista ternimaitoa, on hyvä määrittää varsan vasta-ainetaso.

Jos ternimaitoa ei ole saatavissa, tai veren vasta-ainetaso on huono, voi varsa tarvita plasmansiirron ja antibioottilääkityksen. Eläinlääkäreiltä saa ohjeita ja apua.

ORPOVARSAN RUOKKIMINEN

Vastasyntynyt varsa tarvitsee ruokaa noin tunnin, vähintään kahden tunnin välein ympäri vuorokauden. Käytännössä ensimmäisen viikon aikana varsaa pitää ruokkia tunnin välein (24 kertaa / vrk!) niin paljon kuin se haluaa syödä. Toisella viikolla se juotetaan kahden tunnin välein ja annosta lisätään varsan halun mukaan.

Tämän jälkeen voidaan juottokertoja harventaa ja juomamäärää lisätä seuraten varsan ruokahalua ja kuntoa. Kuukauden ikäisenä varsan pitäisi saada maitoa ainakin 7 kertaa päivässä, jolloin se voi juoda kolmekin litraa kerralla. **Pidä kirjaa juottoajoista ja -määristä.**

Tuttipullon käytössä kannatta olla varovainen, sillä varsa vetää helposti maitoa "henkeen", jolloin seurauksena voi olla keuhkotulehdus.

Tammanmaidon vastiketta myyvät **he-**

vosklinikat ja hevosrehuja myyvät kaupat ympäri maan. Varsan ruokkiminen vaatii todellakin ympärivuorokautisen valmiuden, ja sen sosiaalistuminen ihmiseen aiheuttaa usein käytösongelmia. Vanha neuvo on, että orpovarsan ruokkijalla ei pitäisi olla kontakteja varsaan lainkaan, jolloin hän pysyy vain ravinnontuojana eikä muutu varsan kaveriksi, mutta **ELÄINKAVERIN VARSA TARVITSEE!**

Jos tallissa on muita varsoneita tammoja, voi varsaa koettaa niille imetettäväksi tai jopa niin, että tamma hoitaa kahta varsaa (muista ruokkia kahta varsaa imettävää tammaa reilusti) tai jonkun kiltin hevosen seuraan.

Hätätilassa kaveriksi sopii vaikka vasikka tai lammas. **Keinoemon etsiminen on varsan tulevaisuuden kannalta kuitenkin paras vaihtoehto.**

Hevosenomistajien keinoemovälitys numerossa **050-3097 555** toimii ympäri vuorokauden. Puheluihin vastataan vapaaehtois-

Varsat tottuvat helposti tuttipulloon tai sänkköjuottoon, ja voivat olla hankalia opettaa takaisin nisälle. Paras juottoasento varsalle, jota yritetään saada tamman alle, on sellainen jossa varsa joutuu koukistamaan kaulaansa ja kurottamaan saadakseen maitoa.

pohjalta, joten aina ei vastaaminen onnistu ihan heti. Jätä silloin viestin vastaajaan tai lähetä tekstiviesti, niin palaan asiaan mahdollisimman pian.

KEINOEMO ORPOVARSALLE

Suuret hevoskasvattajat korostavat, kuinka tärkeää on löytää hoitajatamma jopa kolmen kuukauden ikäiselle varsalle. Keinoemon hankkiminen ei siis ole miltei koskaan liian myöhäistä. **Eikä keinoemon hakumatka ole koskaan liian pitkä.**

Varsan parhaan kasvun taie on se, että se saa kasvaa toisten hevosten seurassa. Silloin siitä tulee hevonen, joka käyttäytyy kuin hevonen. Varsa tarvitsee henkiselle kasvulleen hevosesimerkkiä.

Kun keinoemo-ehdokas löytyy, on parasta viedä **tamma varsan luokse**. Kotitallissa tammalla on asemansa laumassa, ja vieraaseen varsaan se voi suhtautua vihamielisesti.

Hiero varsaan **KUOLLEEN VARSAN HAJUA**, jos sellaista on saatavilla, sekä tamma omaa hajua. Hyvä keino saada tamma ja varsa haisemaan samalle on suihkuttaa molemmat samalla voimakkaasti haisevalla aineella, esimerkiksi suuvedellä tai vauvaöljyllä. Samantuokuisena tamma hyväksyy varsan helpommin. Mikäli mahdollista, voi tamma omalla varsalla pitää päällä loimea ja siirtää sitten sama loimi uudelle varsalle. Loimen alta paljaaksi jäävät osat kuten pää, jalat ja häntä kannattaa huolellisesti käsitellä hajulla, että varsan ominaishaju peittyi. Samoin käsitellään tammaa päätä ja sieraimia.

Imetystä varten tamma viedään varsan karsinaan. Mikäli mahdollista, kannattaa odottaa, että tamma utareet ovat hyvin täynnä ja varsan imeminen vähentää niiden

painetta tuoden tammalle helpottavan olon.

Aluksi tamma silmät voidaan peittää. Silmät voidaan panna huulipuristin ja sen etujalka nostetaan ylös, kun varsa viedään nisälle. Kakkosnelosista saa rakennettua karsinan nurkkaan väliaikaisen ”pakkopilttuun”, jossa tamma saa seistä kiinnisidottuna, ettei se pääse puremaan varsaa syönnin aikana.

Kokemukseni mukaan parhaat tulokset saavutetaan, kun

- uuteen varsaan hierotaan tamma omaa ja sen kuolleen varsan hajua.
- tammaa päähän ja sieraimiin hierotaan samaa hajua, millä varsa ja tamma on käsitelty
- tamma viedään varsan luokse
- peitetään tamma silmät, annetaan tammalle syötävää ja viedään uusi, omalta haiseva varsa suoraan tamma nisälle syömään. Luodaan mahdollisimman rauhallinen ja rento ilmapiiri
- toimitaan päättäväisesti eikä anneta hevosen huomata epäröintiä

Tärkeintä on, että avustavat **ihmiset toimivat päättäväisesti ja malttinsa säilyttäen**. Tamma alistuu ja tottuu yleensä nopeasti imettämiseen, vaikka se aluksi tarvitsisi ”lisävarusteita”. Etenkin, kun sille käy selväksi, että sopeutuminen on ainoa vaihtoehto.

On toki tammoja, jotka hyväksyvät varsan ilman minkäänlaista vastaanhangoitteita ja ovat liikuttavan äidillisiä uutta varsaa kohtaan. Niiden annetaan hoitaa varsaa tarkkailun alaisena. Rauhallisella, määrätietoisella käsittelyllä suurin osa ”äiti -lapsi” -pareista tottuu toisiinsa muutaman päivän kuluessa.

Tamma ja varsa kannattaa pitää alusta alkaen **samassa karsinassa**. Varsan turvallisuudesta tulee kuitenkin huolehtia. Jos on pelkoa, että tamma suhtautuu varsaan viha-

mielisesti, sitä pidetään kiinni, laitetaan rakennettuun pakkopilttuuseen tms. Tammalle tehdään selväksi, että se joka tapauksessa joutuu imettämään varsaa, joko puolipakolla tai vapaaehtoisesti. Parinmuodostuksen kannalta on tärkeää, että tamma saa rauhassa tutustua uuteen varsaansa. Mitä enemmän varsa voi oleilla tammän lähellä ja tartuttaa tammän hajua itseensä, sitä nopeammin tamma tulee hyväksymään varsan.

Tammän ja varsan ulkoilutus hoidetaan ruokintakertojen välissä, huolehtien varsan turvallisuudesta. Tammän alkaessa hyväksyä varsaa luovutaan vähitellen "lisävarusteista", mutta jatketaan tarkkailua, kunnes tamma on hyväksynyt varsan.

Laitumelle tamma ja varsa lasketaan vasta, kun on varmaa että ne ovat pari. Muuten voi käydä niin, että karsinassa jo toiminut yhteiselo päättyy ja tamma lähtee omille teilleen eikä vapaana ollessaan päästä varsaa nisälle. Muutamien päivien rajoitettu eläminen on pieni hinta onnesta, jonka hevosenomistaja saa nähdessään tammän ja sen "uuden varsan" kulkevan yhdessä laitumella.

KEINOEMO OMASTA TALLISTA?

Hyvä keinoemo voi löytyä myös omasta tammasta, joka hoitaa kahta varsaa. Mikäli mahdollista, kannattaa keinoemoksi valita sellainen tamma, josta tiedetään, että se on ollut hyvä maidontuottaja. Mikäli tamma on sävyisiä, ja mahdollisesti luonnostaan varsaystävällinen, helpottaa se uuden varsan soluttamista joukkoon. Usein tamma hyväksyy uuden varsa jopa helpommin kuin tammän oma, mahdollisesti vanhempi / suurempi varsa. Kannattaa siis olla tarkkana, että kumpikin varsa pääsee yhtälailla imemään.

Kolmikko tarvitsee rehua enemmän kuin normaalisti yhtä varsaa imettävä tamma. Niitä kannattaakin ottaa syömään useita kertoja vuorokaudessa erilleen niin, että jokainen saa syödä rauhassa oman annoksensa. Kun vanhemmat varsat sidotaan kiinni ruokinnan ajaksi, ne oppivat samalla yhden hevoselämän perusasian.

Keinoemoksi voi myös "valmistaa" hormonihoitolla tammän, jolla ei ole omaa varsaa.

Keinoemoiksi kannattaa valita mahdollisesti eläkkeellä olevia omia tammoja tai muita sellaisia, joilla syystä tai toisesta ei ole omaa varsaa, mutta niiden historia varsan kasvattajana on tiedossa. Siis mahdollisimman äidilliset ja hyväkäytöksiset tulevat valituksi. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tähän menetelmään on siirrytty monessa siittolassa ensisijaisesti taloudellisista vaikuttimista, mutta myös eettinen näkökohta on otettu huomioon. "Ostetun" keinoemotammän vuokra on kalliimpi kuin oman tammän mai-toontuottamiskustannukset.

Huomioitavaa on, että esimerkiksi Yhdysvalloissa keinoemojen tarpeeseen voidaan

varautua jo etukäteen, sillä vain pieni osa keinoemojen tarpeesta johtuu varsan oman emän sairaudesta tai kuolemasta. Sen sijaan keinoemoja käytetään, mikäli varsan oma emä hoitaa varsan huonosti, on hankala tai vihainen käsitellä, tiinehtyy huonosti varsan alaisena tai siirtyy vaikka eri osavaltioon siennettäväksi.

Keinoemotamman valmistaminen adoptioon aloitetaan viimeistään silloin, kun varsan emä alkaa näyttää merkkejä lähestyvistä varsoimisesta. Tammoille aloitetaan päivittäinen progesteroni-, estrogeni- ja domperidoni - lääkitys maidontuotannon aikaansaamiseksi. Tamman katsotaan olevan valmis vastaanottamaan varsa, kun sen utareet ovat täyttyneet tyhjäsilypsyn jälkeen tunnin kuluttua. Keskimääräisesti tammot ovat kunnolla maidossa 6 - 16 päivän hoidon jälkeen. Useimmilla tammoilla on kuitenkin utareen kehittymistä ja eritteen muodostumista jo kolmen päivän kuluttua lääkityksen aloittamisesta.

Tammojen erittämä maito ei ole ternimaitoa, joten varsan on saatava ternimaito omalta emältään, ternimaitopankista tai vastaaineita muulla tapaa. Hevosiin ja hevosten lisääntymiseen erikoistuneet eläinlääkärit auttavat tamman hormonihoidoissa.

Kun keinoemotamma on valmis vastaanottamaan varsan, parin yhdistämisessä toimitaan yleisesti hyväksi havaittujen toimintapojen mukaan. Tamma viedään valmiiksi nälkäisen varsan luokse. Monilla talleilla yhdistämispaikkana käytetään sitä varten suunniteltua pakkopilttuuta. Siinä on sivulla rako, josta varsa pääsee imemään turvallisesti. Yhdistämisvaiheessa prosessia kuitenkin helpotetaan antamalla tammalle prostaglandiinia, oksitosiinia ja hieman rauhoitusainetta. Tamman peräpää pestään kuten ennen siennystä ja sen kohdunkaulaa hierotaan

2 - 4 minuutin ajan. Hieronnan kuluessa tammat rentoutuvat ja alkavat osoittaa kiinnostuksen merkkejä varsaa kohtaan. Yleensä ne alkavat nuolla varsaa, jota on pidetty niiden pään lähellä. Varsa ohjataan imemään, ja kun tamma ei käyttäydy yhtään vihamielisesti varsaa kohtaan, on pari syntynyt. Tamman ja varsan yhteenkuuluvuutta tarkastetaan vielä viemällä varsaa tammasta pois päin. Tamma reagoi siihen seuraamalla varsaa, kutsumalla sitä tai kääntymällä varsaa kohti. Pari viettää yleensä päivän karsinassa. Mikäli tamma antaa varsan imeä aina, kun se on nälkäinen ja käyttäytyy muutenkin kuin varsa olisi sen oma, pääsee pari ulos muiden tammojen ja varsojen seuraan jo seuraavana päivänä.

TAMMA KEINOEMOKSI

Tammanomistaja tietää itse parhaiten, onko hänen tammansa hyvä keinoemo. Tamman asenne ihmistä ja toisia hevosia kohtaan antaa vinkkejä, miten se suhtautuu vieraaseen varsaan. Monilla on kokemuksia tammoista, jotka laitumella päästävät muiden varsat luokseen, joskus jopa imemään. Sellainen tamma on tietysti luontainen sijaisemä. Tavallinen, rauhallinen tamma, joka on hoitanut varsansa hyvin, on todennäköisesti myös hyvä keinoemo.

Ensimmäisen kerran varsoneisiin tammoihin kannattaa suhtautua hiukan varauksella, sillä kokemukset niiden äidinvaistoista puuttuvat. Ihmiselle vihaista tammaa ei kannata tarjota, koska ihmisten täytyy olla mukana tamman ja varsan tutustumisessa. Tilanne on joka tapauksessa herkkä, eikä siinä kaivata enää lisähankaluuksia.

Kuolleen varsan tai sen sikiökalvojen hävittämistä ei kannata tehdä heti mikäli

ne ovat normaalit, sillä niistä saadaan ”oman varsan” haju orpovarsaan, jos sellainen sattuu löytymään lähipäivinä.

Tamma ehtyy 4 - 7 päivän kuluessa, joten se on keinoemoksi kelvollinen vain lyhyen aikaa. Jokainen tamma voi olla orpovarsan hengenpelastaja, joten älä epäröi ilmoittaa sitä keinoemovälitykseen. Keinoemoa tarvitsevia on

varmasti enemmän kuin niitä ilmoitetaan, kolmannes tammoista ehtii ehtyä ja ”menee hukkaan”.

Tamma on parasta viedä orpovarsan luokse. Omistajien kannattaa sopia etukäteen tamman lainaamisen pelisäännöistä. Ainakin tamman astuttamisesta, mahdollisista kuljetuksista oriasemalle ja sen hoitopäivämaksuista siirtolassa sekä palauttamisajankohdasta on syytä tehdä selvä sopimus, mielellään kirjallisesti. Suomen Hevosenomistajien Keskusliiton toimistolta saa pyytämällä valmiin sopimusluonnoksen, joka on jäsenille ilmainen (ei-jäsenille sopimus maksaa 20€).

Tamman lainaamisesta ei ole tapana pyytää vuokraa. Mutta sanomattakin on selvää, että **varsanomistajan pitää huolehtia keinoemon ensiluokkaisesta hoidosta** ja auttaa sen tiinehdyttämisessä toivotulla oriilla. Keinoemon luovuttaminen on todellinen ystävänäpalvelus, joten **tamman palauttaminen hyvässä kunnossa on varsanomistajan kunnia-asia.**

Keinoemovälittäjän terveiset orpovarsan omistajille

- Lypsä kuolleelta tammalta mahdollisimman paljon maitoa
- Soita keinoemovälitykseen ja tilaa tammanmaidon vastiketta tai kysele maitoa vaikka naapurin tammalta
- Hae keinoemotamma talliisi viivyttellettä. Älä luovuta liian helposti. Soita uudestaan, jos et onnistu ensimmäisen tamman kanssa
- Jos hoitajatammaa ei ole saatavilla, etsi varsalle kaveri seuraksi (mieluiten hevonen)
- Jos tarvitset neuvoa, soita ja kysy. Kerro syksyllä miten meni, kaikki ideat, risut ja ruusut ja onnistumistarinat ovat tärkeitä

Tässä esimerkki kuinka australialaisen keinoemobisneksen keinoemotamma ja vieras varsa yhdistetään

Keinoemotamman omalla varsalla on ollut vuorokauden ajan loimi päällä. Noin pari tuntia ennen uuden varsan ja tamman yhdistämistä tamman omaan varsaan hierotaan voimakkaasti tuoksuva vauva- ja piparminttuöljyn sekoitusta. Keinoemotamma ja sen oma varsa, jolle on laitettu kuonokoppa imemisen estämiseksi lähtevät uuden varsan luokse. Tamman oma varsa viedään niin kauas pois, että sen huuto ei kuulu. Tamman sieraimiin hierotaan samaa öljysekoitetta kuin sen omassa varsassaan on ja sen silmät peitetään. Uudelle varsalle on laitettu päälle tamman oman varsan pääl-

lä ollut loimi ja se on hierottu samalla öljyllä. Tamma viedään karsinaan, suoraan ruokakuppille jossa on heinää ja tai muuta rehua niin paljon, että sen syömiseen kuluu aikaa noin kaksi tuntia. Uusi varsa viedään suoraan imeämään.

Yleensä tammät rauhoittuvat heti kun uusi, omalta haiseva varsa on lähellä. Varsaa pidetään kahden tunnin ajan tamman vierellä seisomassa. Välitellen tamman silmiä peitettävä pyyhe poistetaan ja tamman annetaan haistella varsaa, ensiksi loimen päältä. Mitä välinpitämättömämpi tamma on varsaa kohtaan, sitä parempi - se ei kyseenalaista uutta

tulokasta. Jos tamma on hyvin kiinnostunut haistelemaan varsaa, sitä rajoitetaan ja annetaan sen haistella vain loimen päältä.

Ennen kuin tamma ja varsa lasketaan irti karsinaan, tamman on annettu haistella varsaa päästä ja turvasta. Siellä varsan ominaishaju on voimakkain eikä ehkä niin hyvin peittynyt tamman omaan ja sen oman varsan ja öljysekoituksen hajuun. Varsaa kuljetetaan tammasta pois päin ja tamma seuraa sitä katseellaan, perässä kävellen ja/tai höristen riippuen hevosen luonteesta. Uusi pari oskelee karsinassa vuorokauden, jonka jälkeen varsalta poistetaan loimi ja ne voivat siirtyä vaikka laitumelle.

Tämä kuulostaa uskomattoman helpolta. Sitä se todellakin on, olen nähnyt tämän tapahtuvan monta kertaa juuri edellä kuvatulla tavalla. Keinoomofarmin pitäjällä on kokemusta monen sadan tamman ja varsan

yhdistämisestä, ja näin menetellessä epäonnistumisia on todella harvoin!

Keinoomotammojen omat varsat menevät ryhminä kasvatettavaksi keinoruokinnalla harrastushevoseksi.

TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA JA OSOITTEITA

Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry:n Keinoomovälitys Heli Lepo
puh. 050 3097 555
24/7, jätä viesti vastaajaan tai lähetä tekstiviesti jos puheluusi ei heti vastata, taikka yritä hetken kuluttua uudelleen

Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry
Jokimaankatu 6 A, 15700 Lahti
puh. 03 734 2281
shkl@kolumbus.fi
www.shkl.net

Yliopistollinen eläinsairaala
Koetilankuja 1, Helsinki
ma-pe klo 8-11 ja 13-16
puh. (09) 191 57350

Hevospäivystys puh. 0600 974 12
Avoinnna arksin virka-ajan ulkopuolella klo 16.00-8.00 sekä viikonloppuisin ja arkipyhinä
<http://www.vetmed.helsinki.fi/elainsairaala/>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Mustialankatu 3, Helsinki
Valtakunnallinen puhelinvaihte 029 530 0400
Avoinnna arksin klo 8.00 - 16.15
www.evira.fi

Hevostietokeskus ry
Yliopistonranta 3, Kuopio
www.hevostietokeskus.fi

OMISTATKO HEVOSEN? LIITY JÄSENEKSI!

SHKL

Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry tarjoaa jäsenilleen mm.

- Neuvonta- ja sopimuspalveluja
- Alennuksia mm. vakuutuksista, Agrimarketista ja Tallink Siljalta
- Hevosnomistaja-lehden 6 kertaa vuodessa
- Ilmaisen sisään pääsyn useimmille raviradoille
- Ilmaisen osallistumisen Racing Amatööriohjastajien SM-liigaan (muilta 50€)
- Matkakorvausjärjestelmän viime hetkellä peruttujen ravien varalle

Toimintamuotojamme ovat mm.

- Keinoemovälitys
- Kilpailujen järjestäminen
  - Biofarm Cup, Racing Amatööriohjastajien SM-liiga, K-maatalous Cup
- Edustus Suomen Hippoksen valiokunnissa
- Klubitila ja kirjasto jäsenille Jokimaan raviradalla

Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry

Puhelin 03 - 734 2281

Sähköposti shkl@kolumbus.fi

Jäsenmaksu vain 39 € vuonna 2013!

